

Учреждение образования
«Барановичский государственный университет»

Вестник БарГУ

Ежеквартальный научно-практический журнал

Издаётся с марта 2013 г.

Выпуск 6, декабрь, 2018.

Серия «Исторические науки
и археология. Экономические
науки. Юридические науки»

Учредитель: учреждение образования «Барановичский государственный университет».

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Главный редактор журнала Кочурко Василий Иванович, доктор сельскохозяйственных наук, профессор, академик Белорусской инженерной академии, академик Международной академии технического образования, академик Международной академии наук педагогического образования, академик Академии экономических наук Украины, Заслуженный работник образования Республики Беларусь, ректор учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Заместитель главного редактора журнала Климук Владимир Владимирович, кандидат экономических наук, доцент, проректор по научной работе учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ СЕРИИ

Главный редактор серии

Познякевич Виктория Николаевна, кандидат экономических наук, доцент, заведующий кафедрой бухгалтерского учёта, анализа, аудита и статистики учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Ответственный секретарь серии

Познякевич Виктория Николаевна, кандидат экономических наук, доцент, заведующий кафедрой бухгалтерского учёта, анализа, аудита и статистики учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Редактор текстов на английском языке

Пинюта Ирина Вячеславовна, кандидат педагогических наук, доцент, доцент кафедры профессиональной иноязычной подготовки учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Андрияшко Марина Васильевна (*ответственный за направление «Юридические науки»*), кандидат юридических наук, доцент, заведующий кафедрой общеправовых дисциплин и государственного управления учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Демидович Анатолий Викторович (*ответственный за направление «Исторические науки и археология»*), кандидат исторических наук, заведующий кафедрой социально-гуманитарных дисциплин учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Короб Александр Николаевич (*ответственный за направление «Экономические науки»*), кандидат экономических наук, заведующий кафедрой теоретической и прикладной экономики учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Безуглая Виктория Александровна, кандидат экономических наук, доцент, декан факультета экономики и права учреждения образования «Барановичский государственный университет» (Барановичи, Республика Беларусь).

Биглова Гузель Фатиховна, доктор экономических наук, заместитель директора по научной работе Федерального государственного бюджетного учреждения науки «Институт социально-экономических исследований Уфимского научного центра Российской академии наук» (Уфа, Республика Башкортостан, Российская Федерация).

Василевич Григорий Алексеевич, Заслуженный юрист Республики Беларусь, доктор юридических наук, профессор, член-корреспондент Национальной академии наук Беларуси, заведующий кафедрой конституционного права Белорусского государственного университета (Минск, Республика Беларусь).

Вишневицкий Алексей Фёдорович, доктор исторических наук, профессор кафедры теории и истории государства и права учреждения образования «Академия Министерства внутренних дел Республики Беларусь» (Минск, Республика Беларусь).

Гурский Василий Леонидович, кандидат экономических наук, доцент, заведующий отделом экономики Государственного научного учреждения «Институт жилищно-коммунального хозяйства Национальной академии наук Беларуси» (Минск, Республика Беларусь).

Адрес редакции:
ул. Войкова, 21, 225404 г. Барановичи.
Телефон: +375 (163) 45 46 28.
E-mail: vestnik@barsu.by .

Подписные индексы: 00993 — для индивидуальных подписчиков; 009932 — для организаций.

Свидетельство о регистрации средств массовой информации № 1533 от 30.07.2012, выданное Министерством информации Республики Беларусь.

В соответствии с приказом Высшей аттестационной комиссии Республики Беларусь от 21 января 2015 г. № 16 научно-практический журнал «Вестник БарГУ» серия «Исторические науки и археология. Экономические науки. Юридические науки» включён в Перечень научных изданий Республики Беларусь для опубликования результатов диссертационных исследований по историческим наукам и археологии, экономическим наукам, юридическим наукам.

Научно-практический журнал «Вестник БарГУ» включён в РИНЦ (Российский индекс научного цитирования), лицензионный договор № 06-1/2016.

Издатель: учреждение образования «Барановичский государственный университет».

Выходит на русском, белорусском и английском языках.

Журнал распространяется на территории Республики Беларусь.

---

*Заведующий редакционно-издательской группой С. А. Березнюк
Технический редактор Е. И. Березич
Компьютерная вёрстка С. А. Березнюк
Корректор С. А. Березнюк*

Подписано в печать 17.12.2018. Формат 60 × 84 ¹/₈. Бумага офсетная. Печать цифровая. Гарнитура Таймс. Усл. печ. л. 20,00.
Уч.-изд. л. 14,90. Тираж 75 экз. Заказ
Цена свободная.

Полиграфическое исполнение: Гродненское областное унитарное полиграфическое предприятие «Слонимская типография». Свидетельство о государственной регистрации издателя, изготовителя, распространителя печатных изданий № 1/203 от 07.03.2014, № 2 от 25.02.2014.

Адрес: ул. Хлопина, 16, 231800 Слоним, Гродненская обл.

© БарГУ, 2018

Установа адукацыі
«Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт»

Веснік БарДУ

Штоквартальны навукова-практычны часопіс

Выдаецца з сакавіка 2013 г. Выпуск 6, снежань, 2018.

Серыя «Гістарычныя навукі
і археалогія. Эканамічныя навукі
Юрыдычныя навукі»

Заснавальнік: установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт».

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

Галоўны рэдактар часопіса Качурка Васіль Іванавіч, доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар, акадэмік Беларускай інжынернай акадэміі, акадэмік Міжнароднай акадэміі тэхнічнай адукацыі, акадэмік Міжнароднай акадэміі навук педагагічнай адукацыі, акадэмік Акадэміі эканамічных навук Украіны, Заслужаны работнік адукацыі Рэспублікі Беларусь, рэктар установы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Намеснік галоўнага рэдактара часопіса Клімук Уладзімір Уладзіміравіч, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, прарэктар па навуковай рабоце ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ СЕРЫІ

Галоўны рэдактар серыі

Пазнякевіч Вікторыя Мікалаеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, загадчык кафедры бухгалтарскага ўліку, аналізу, аўдыту і статыстыкі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Адказны сакратар серыі

Пазнякевіч Вікторыя Мікалаеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, загадчык кафедры бухгалтарскага ўліку, аналізу, аўдыту і статыстыкі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Рэдактар тэкстаў на англійскай мове

Пінюта Ірына Вячаславаўна, кандыдат педагагічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры прафесійнай іншамоўнай падрыхтоўкі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Андрыяшка Марына Васільеўна (*адказны за напрамак «Юрыдычныя навукі»*), кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, загадчык кафедры агульнаправавых дысцыплін і дзяржаўнага кіравання ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Дземідовіч Анатоль Віктаравіч (*адказны за напрамак «Гістарычныя навукі і археалогія»*), кандыдат гістарычных навук, загадчык кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін установы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Кораб Аляксандр Мікалаевіч (*адказны за напрамак «Эканамічныя навукі»*), кандыдат эканамічных навук, загадчык кафедры тэарэтычнай і прыкладнай эканомікі ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Амельянюк Аляксандр Міхайлавіч, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, першы прарэктар установы адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Астрагляд Аляксандр Васільевіч, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, прарэктар па навуковай рабоце прыватнай вышэйшай навучальнай установы «Універсітэт Караля Данііла» (Івана-Франкоўск, Украіна).

Біглова Гузель Фаціхаўна, доктар эканамічных навук, намеснік дырэктара па навуковай рабоце Федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай установы навукі «Інстытут сацыяльна-эканамічных даследаванняў Уфійскага навуковага цэнтру Расійскай акадэміі навук» (Уфа, Рэспубліка Башкартастан, Расійская Федэрацыя).

Бязуглая Вікторыя Аляксандраўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дэкан факультэта эканомікі і права ўстановы адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Васілевіч Рыгор Аляксеевіч, Заслужаны юрыст Рэспублікі Беларусь, доктар юрыдычных навук, прафесар, член-карэспандэнт Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, загадчык кафедры канстытуцыйнага права Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Вішнеўскі Аляксей Фёдаравіч, доктар гістарычных навук, прафесар кафедры тэорыі і гісторыі дзяржавы і права ўстановы адукацыі «Акадэмія Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Гурскі Васіль Леанідавіч, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, загадчык аддзела Дзяржаўнай навуковай установы «Інстытут жыллёва-камунальнай гаспадаркі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Дзёмічаў Дзмітрый Міхайлавіч, доктар юрыдычных навук, прафесар, загадчык кафедры тэорыі і гісторыі права ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Жыткевіч Галіна Якаўлеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры бухгалтарскага ўліку, аналізу, аўдыту і статыстыкі ўстанова адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Захарчанка Людміла Анатольеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры эканамічнай тэорыі і лагістыкі ўстанова адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Казлова Зоя Мікалаеўна, кандыдат гістарычных навук, дацэнт, дацэнт кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Калядка Іван Мікалаевіч, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, загадчык кафедры грамадзянскага працэсу і працоўнага права Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Караў Дзмітрый Уладзіміравіч, доктар гістарычных навук, прафесар, дырэктар Цэнтра міждысцыплінарных даследаванняў дыяспар і замежнага беларусазнаўства ўстанова адукацыі «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы» (Гродна, Рэспубліка Беларусь).

Касіч Ала Аляксандраўна, доктар эканамічных навук, прафесар Крамянчугскага нацыянальнага ўніверсітэта імя М. Астроградскага (Крамянчуг, Украіна).

Ключко Рыма Мікалаеўна, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, дацэнт кафедры крымінальнага права і крыміналогіі ўстанова адукацыі «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы» (Гродна, Рэспубліка Беларусь).

Куган Святлана Фёдарэўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, намеснік дэкана эканамічнага факультэта ўстанова адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Кузьменка Уладзімір Іванавіч, доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык Цэнтра гісторыі постіндустрыяльнага грамадства Дзяржаўнай навуковай установы «Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Літвінскі Аляксандр Уладзіміравіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры сацыяльна-гуманітарных дысцыплін установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Лосеў Уладзімір Уладзіміравіч, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, намеснік дырэктара Дзяржаўнай установы «Навукова-практычны цэнтр праблем умацавання законнасці і правапарадку Генеральнай пракуратуры Рэспублікі Беларусь» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Луцанок Аляксандр Іванавіч, доктар эканамічных навук, прафесар, загадчык аддзела макраэканамічнага рэгулявання і фінансавай палітыкі Дзяржаўнай навуковай установы «Інстытут эканомікі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Людвікевіч Вольга Мікалаеўна, кандыдат юрыдычных навук, загадчык кафедры грамадзянскіх і крымінальна-прававых дысцыплін установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Люты Анатоль Міхайлавіч, доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык кафедры гісторыі Беларусі ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Манкевіч Ірына Пятроўна, кандыдат юрыдычных навук, дацэнт, дацэнт кафедры грамадзянска-прававых дысцыплін установа адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Матвееў Яраслаў Мікалаевіч, доктар юрыдычных навук хабілітаваны, упаўнаважаны рэктара Універсітэта ў Беластоку па справах супрацоўніцтва з універсітэтамі Усходняй Еўропы (Беласток, Польшча).

Мядзведзева Гульнара Барангаліеўна, кандыдат эканамічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры эканамічнай тэорыі і лагістыкі ўстанова адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт» (Брэст, Рэспубліка Беларусь).

Момат Тацыяна Валер'еўна, доктар эканамічных навук, прафесар Харкаўскай нацыянальнай акадэміі гарадской гаспадаркі (Харкаў, Украіна).

Нячухрын Аляксандр Мікалаевіч, доктар гістарычных навук, прафесар, загадчык кафедры ўсеагульнай гісторыі ўстанова адукацыі «Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы» (Гродна, Рэспубліка Беларусь).

Саладоўнікаў Сяргей Юр'евіч, доктар эканамічных навук, дацэнт, загадчык кафедры эканомікі і права Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Таранава Тацыяна Сяргеёўна, доктар юрыдычных навук, прафесар, загадчык кафедры грамадзянска-прававых дысцыплін установа адукацыі «Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Функ Ян Іосіфавіч, доктар юрыдычных навук, прафесар, прафесар кафедры фінансавага права і прававога рэгулявання гаспадарчай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Чарняк Юрый Вячаслававіч, кандыдат гістарычных навук, дацэнт кафедры агульнаправавых дысцыплін і дзяржаўнага кіравання ўстанова адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт» (Баранавічы, Рэспубліка Беларусь).

Шабанаў Вячаслаў Барысавіч, доктар юрыдычных навук, прафесар, загадчык кафедры крыміналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Шалаеў Уладзімір Паўлавіч, доктар філасофскіх навук, прафесар, дэкан факультэта сацыяльных тэхналогій Федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай адукацыйнай установы вышэйшай прафесійнай адукацыі «Паволжскі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт» (Іашкар-Ала, Рэспубліка Марый Эл, Расійская Федэрацыя).

Шаркова Антаніна Васільеўна, доктар эканамічных навук, загадчык кафедры эканомікі арганізацыі Федэральнай дзяржаўнай бюджэтнай адукацыйнай установы вышэйшай адукацыі «Фінансавы ўніверсітэт пры Урадзе Расійскай Федэрацыі» (Масква, Расійская Федэрацыя).

Шаўлюкоў Аляксандр Пятровіч, доктар эканамічных навук, прафесар, загадчык кафедры бухгалтарскага ўліку і фінансавага менеджменту ў галінах народнай гаспадаркі ўстанова адукацыі «Беларускі гандлёва-эканамічны ўніверсітэт спажывецкай кааперацыі» (Гомель, Рэспубліка Беларусь).

Якаўчык Мікалай Сцяпанавіч, доктар эканамічных навук, доктар сельскагаспадарчых навук, прафесар, дырэктар Інстытута павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадрў АПК установа адукацыі «Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт» (Мінск, Рэспубліка Беларусь).

Адрас рэдакцыі:

вул. Войкава, 21, 225404 г. Баранавічы.

Тэлефон: +375 (163) 45 46 28.

E-mail: vestnik@barsu.by .

Падпісныя індэксы: 00993 — для індывідуальных падпісчыкаў; 009932 — для арганізацый.

Пасведчанне аб рэгістрацыі сродкаў масавай інфармацыі № 1533 ад 30.07.2012, выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

У адпаведнасці з загадам Вышэйшай атэстацыйнай камісіі Рэспублікі Беларусь ад 21 студзеня 2015 г. № 16 навукова-практычны часопіс «Веснік БарДУ» серыя «Гістарычныя навукі і археалогія. Эканамічныя навукі. Юрыдычныя навукі» ўключаны ў Пералік навуковых выданняў Рэспублікі Беларусь для апублікавання вынікаў дысертацыйных даследаванняў па гістарычных навукіх і археалогіі, эканамічных навукіх, юрыдычных навукіх.

Навукова-практычны часопіс «Веснік БарДУ» ўключаны ў РІНЦ (Расійскі індэкс навуковага цытавання), ліцэнзійны дагавор № 06-01/2016.

Выдавец: установа адукацыі «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт».

Выходзіць на рускай, беларускай і англійскай мовах.

Часопіс распаўсюджваецца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь.

Загадчык рэдакцыйна-выдавецкай групы С. А. Беззюк

Тэхнічны рэдактар А. І. Бярэзіч

Камп'ютарная вёрстка С. А. Беззюк

Карэктар С. А. Беззюк

Падпісана да друку 17.12.2018. Фармат 60 × 84 1/8. Папера афсетная. Друк лічбавы. Гарнітура Таймс. Ум. друк. арк. 20,00. Ул.-выд. арк. 14,90. Тыраж 75 экз. Заказ .

Кошт свабодны.

Паліграфічнае выкананне: Гродзенскае абласное ўнітарнае паліграфічнае прадпрыемства «Слоніўская тыпаграфія». Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/203 ад 07.03.2014, № 2 ад 25.02.2014.

Адрас: вул. Хлюпіна, 16, 231800 Слоніў, Гродзенская вобл.

© БарДУ, 2018

Education institution
“Baranovichi State University”

BarSU Herald

A quarterly scientific-and-practical journal

Published since March 2013

Volume 6, December 2018

Series “Historical sciences and
archaeology. Economics. Law”

Promoter: educational institution “Baranovichi State University”.

EDITORIAL BOARD

Editor-in-Chief Vasily I. Kochurko, Doctor of Agriculture, Professor, Member of the Belarusian Academy of Engineering, Member of the International Academy of Technical Education, Member of the International Academy of Pedagogical Education, Member of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, Distinguished educator of the Republic of Belarus, Rector of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Deputy Editor-in-Chief Vladimir V. Klimuk, Ph. D. in Economic Sciences, Associate Professor, Vice-Rector for Scientific Work of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

EDITORIAL BOARD OF THE SERIES

Series Executive Editor

Victorya N. Poznyakevich, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Head of the Department of Accounting, Analysis, Audit and Statistics of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Senior Editor

Victorya N. Poznyakevich, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Head of the Department of Accounting, Analysis, Audit and Statistics of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

English Texts Editor

Iryna V. Piniuta, Ph. D. in Education, Assoc. Prof., Assoc. Prof. of the Department of Professional Foreign Language Training of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Maryna V. Andryashka (*Responsible for the topic area “Law”*), Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Head of the Department of General Legal Disciplines and Public Administration of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Anatoliy V. Demidovich (*Responsible for the topic area “Historical Sciences and Archaeology”*), Ph. D. in History, Head of the Department of Social Sciences and Humanities of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Aleksandr N. Korob (*Responsible for the topic area “Economic Sciences”*), Ph. D. in Economic Sciences, Head of the Department of Theoretical and Applied Economics of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Victorya A. Bezuglaya, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Dean of the Faculty of Economics and Law of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Guzel F. Biglova, Dr. of Economics, Deputy Director for Research of the Federal State Budgetary Institution of Science “Institute of Social and Economic Research of the Ufa Scientific Center of the Russian Academy of Sciences” (Ufa, Republic of Bashkortostan, the Russian Federation).

Grigoriy A. Vasilevich, Dr. of Law, Prof., A. M. of the National Academy of Sciences of Belarus, Head of the Department of Constitutional Law of the Belarusian State University (Minsk, the Republic of Belarus).

Aleksey F. Vishnevskiy, Dr. of History, Professor of the Department of Theory and History of State and Law of the educational institution “Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Belarus” (Minsk, the Republic of Belarus).

Vasily L. Gurskiy, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Head of the Department of Economics of the State research institution “Institute of Housing and Communal Services of the National Academy of Sciences of Belarus” (Minsk, the Republic of Belarus).

Dmitriy M. Demichev, Dr. of Law, Prof., Head of the Department of Theory and History of Law of the educational institution “Belarusian State Economic University” (Minsk, the Republic of Belarus).

Galina Ya. Zhitkevich, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Assoc. Prof. of the Department of Accounting, Analysis, Audit and Statistics of the educational institution “Baranovichi State University” (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Lyudmila A. Zaharchenko, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Assoc. Prof. of the Department of Economic Theory and Logistics of the educational institution “Brest State Technical University” (Brest, the Republic of Belarus).

Alla A. Kasich, Dr. of Economic Sciences, Professor of the Kremenchug National University named after M. Ostrogradski (Kremenchug, Ukraine).

Dmitriy V. Karev, Dr. of History, Prof., Head of the Center Department of Economic Theory and Commercial Activities, Director of the Center for Interdisciplinary Studies of Diasporas and Foreign Belarusian Studies of the educational institution "Yanka Kupala State University of Grodno" (Grodno, the Republic of Belarus).

Rimma N. Klyuchko, Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Head of the Department of Criminal Law, Criminal Procedure and Criminology of the educational institution "Yanka Kupala State University of Grodno" (Grodno, the Republic of Belarus).

Zoya N. Kozlova, Ph. D. in History, Assoc. Prof., Assoc. Prof. of the Department of Social Sciences and Humanities of the educational institution "Baranovichi State University" (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Ivan N. Kolyadko, Ph. D. in Law, Prof., Prof. of the Department of Civil Procedures and Labor Law of the Belarusian State University (Minsk, the Republic of Belarus).

Svetlana F. Kugan, Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Vice Dean of the Faculty of Economy of the educational institution "Brest State Technical University" (Brest, the Republic of Belarus).

Vladimir I. Kuzmenko, Dr. of History, Prof., Head of the Center for History of Post-industrial Society of the State research institution "Institute of History of the National Academy of Sciences of Belarus" (Minsk, the Republic of Belarus).

Aleksandr V. Litvinskiy, Ph. D. in History, Assoc. Prof. of the Department of Social Sciences and Humanities of the educational institution "Baranovichi State University" (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Vladimir V. Losev, Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Vice Director of the Research and Practical Center for Problems of Strengthening of the Legitimacy, Law and Order of the Prosecutor General's Office of the Republic of Belarus (Minsk, the Republic of Belarus).

Olga N. Lyudvikevich, Ph. D. in Law, Head of the Department of Civil and Criminal Disciplines of the educational institution "Baranovichi State University" (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Anatoliy M. Lyutiy, Dr. of History, Prof., Head of the Department of History of Belarus of the educational institution "Belarusian State Pedagogical Maxim Tank University" (Minsk, the Republic of Belarus).

Aleksandr I. Luchenock, Dr. of Economic Sciences, Prof., Head of the Department of Macroeconomic Regulation and Financial Policy of the State Research Institution "Institute of Economics of the National Academy of Sciences of Belarus" (Minsk, the Republic of Belarus).

Irina P. Mankevich, Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Assoc. Prof. of the Department of Civil and Legal Disciplines of the educational institution "Belarusian State Economic University" (Minsk, the Republic of Belarus).

Yaroslav N. Matveyuk, Dr. in Law hab., Authorized Rector of the Belostok University for Cooperation with Universities in Eastern Europe (Belostok, Poland).

Gulnara B. Medvedeva, Ph. D. in Economic Sciences, Assoc. Prof., Head of the Department of Economic Theory and Logistics of the educational institution "Brest State Technical University" (Brest, the Republic of Belarus).

Tatyana V. Momot, Dr. of Economic Sciences, Prof. of Kharkov National Academy of Municipal Economy (Kharkov, Ukraine).

Aleksandr N. Nechuhryn, Dr. of History, Prof., Head of the Department of General History of the educational institution "Yanka Kupala State University of Grodno" (Grodno, the Republic of Belarus).

Aleksandr M. Omelyanyuk, Ph. D. in Economical Sciences, Assoc. Prof., First Vice-Rector of the educational institution "Brest State Technical University" (Brest, the Republic of Belarus).

Aleksandr V. Ostroglyad, Ph. D. in Law, Assoc. Prof., Vice-rector for Research of the Ivano-Frankovsk University of Law named after King Danila Galitzkiy (Ivano-Frankovsk, Ukraine).

Sergey Yu. Solodovnikov, Dr. of Economic Sciences, Assoc. Prof., Head of the Department of Economics and Law of the Belarusian National Technical University (Minsk, the Republic of Belarus).

Tatyana S. Taranova, Dr. of Law, Prof., Head of the Department of Civil and Law Disciplines of the educational institution "Belarusian State Economic University" (Minsk, the Republic of Belarus).

Yan I. Funk, Dr. of Law, Prof., Prof. of the Department of Financial Law and Legal Regulation of Economic Activities of the Belarusian State University (Minsk, the Republic of Belarus).

Yuriy V. Chernyak, Ph. D. in History, Assoc. Prof. of the Department of General Legal Disciplines and Public Administration of the educational institution "Baranovichi State University" (Baranovichi, the Republic of Belarus).

Vyacheslav B. Shabanov, Dr. of Law, Prof., Head of the Department of Criminology of the Belarusian State University (Minsk, the Republic of Belarus).

Vladimir P. Shalaev, Dr. of Philosophy, Prof., Dean of the Faculty of Social Technologies of the Federal State Budgetary Institution of Higher Professional Education "Volga State University of Technology" (Yoshkar-Ola, the Mari El Republic, the Russian Federation).

Antonina V. Sharkova, Dr. of Economics, Head of the Department of Economics of the Organization of the Federal State Educational Budgetary Institution of Higher Education "Financial University under the Government of the Russian Federation" (Moscow, the Russian Federation).

Aleksandr P. Shevlyukov, Dr. of Economic Sciences, Prof., Head of the Department of Accounting and Financial Management in the Sectors of the National Economy of the educational institution "Belarusian Trade and Economic University of Consumer Cooperatives" (Gomel, the Republic of Belarus).

Nikolay S. Yakovchik, Dr. of Economic Sciences, Dr. of Agricultural Sciences, Prof., Director of the Institute of Advanced Training and Retraining of Personnel of AIC of the educational institution "Belarusian State Agricultural Technical University" (Minsk, the Republic of Belarus).

Editorial address:

21 Voykova Str., 225404 Baranovichi. Phone: +375 163 45 46 28.

E-mail: vestnik@barsu.by.

Subscription indexes: 00993 — for individual subscribers; 009932 — for companies.

The certificate of the registration of mass media № 1533 of 30.07.2012 issued by the Ministry of Information of Belarus.

In accordance with the order of the board of the Higher Attestation Commission of the Republic of Belarus on January 21, 2015 № 16 the scientific-and-practical journal “BarSU Herald”, the series “History of science and archaeology. Economics. Laws” was included on the list of the scientific publications of the Republic of Belarus for publishing the results of dissertation research History of science and archaeology, Economics, Laws.

Scientific-and-practical journal “BarSU Herald” is included into RSCI (Russian Science Citation Index), license agreement № 06-01/2016.

Published: educational institution “Baranovich State University”.

Issued in Russian, Belarusian and English.

The journal is distributed on the territory of the Republic of Belarus.

Managing editor S. A. Bereznyuk
Technical editor E. I. Berezich
Desktop Publishing S. A. Bereznyuk
Proofreader S. A. Bereznyuk

Signed to print 17.12.2018. Format 60 × 84 ¹/₈. Offset paper. Digital printing. Headset Times. Cond. print. l. 20.00. Acc.-pub. l. 14.90. Circulation: 75 copies. Order .

Free price.

Printing performance: Grodno Regional Printing Unitary Enterprise “Slonim printing establishment”. The state registration certificate of the publisher, manufacturer and publications distributor № 1/203 of 07.03.2014, № 2 of 25.02.2014.

Address: 16 Hlyupin St., 231800 Slonim, Grodno region.

© BarSU, 2018

РЕПОЗИТОРИЙ БарГУ

СОДЕРЖАНИЕ

ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

Карев Д. В., Дудько А. Д. Становление зарубежного белорусоведения в Западной Европе во второй половине XX века	13
Кручковский Т. Т. Польско-германские отношения периода X—XVI веков в оценке В. О. Ключевского	19
Литвинский А. В. Методологические аспекты локализации прародины славян в историографии конца XX — начала XXI века	28
Мельников П. Ю. Бессемейные домохозяйства Саратовской губернии конца XIX века по данным поездных земских переписей.	37
Пискун В. Э., Горбач С. М. Развитие взаимоотношений между Польшей и ГДР во второй половине 1970-х — начале 1980-х годов	42
Сытько К. В. Материалы переписки римско-католических парафий Беларуси конца XVII — начала XX века как исторический источник	48
Хованский А. В. Органы местного военного управления в Гродненской губернии в 1802—1863 годах	53

ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Климук В. В. Модель взаимодействия организаций образования, науки, промышленного бизнеса	64
Климук В. В., Житкевич Г. Я., Познякевич В. Н. Волонтерское движение: от теории к практике (региональный аспект)	71
Кот Н. Г. Финансовый потенциал как интегральный показатель будущего развития предприятия	76
Лептюк Д. Н., Масько Ю. Д., Лепешев Д. И. Направления и возможности экономического сотрудничества Республики Беларусь со странами Азиатско-Тихоокеанского региона	85
Повод И. Н. Перспективы изъятия монопольной ренты при различных сценариях развития экономики Беларуси	90
Познякевич В. Н., Хитрова И. А. Теоретические и практические аспекты применения профессионального суждения бухгалтера при составлении учетной политики в части учета основных средств	96
Цвирко Е. Ю. Состояние и тенденции мирового рынка органической продукции	103

ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

Андрияшко М. В. Домашнее насилие — дополнительный показатель деградации института семьи как демографической угрозы	109
Вишневский А. Ф., Мелеховец Ю. А. Проблемы типологии государства и права в современной теоретической юридической науке	114
Грачева И. М. Становление органов прокуратуры БССР в 1920-х годах	120
Дзик И. Р. Правовое регулирование трансферных отношений в спорте	125
Кирмель А. Г. Проблемные аспекты снижения брачного возраста в Республике Беларусь	130
Крутько Р. В. Пожертвования(е) как источник формирования имущества религиозных организаций	136
Людвигевич О. Н. Управление в области дисциплины труда	141
Прокуда О. Ю. Страховщик как субъект отношений по добровольному медицинскому страхованию	147
Сороченко А. В. Государственно-частное партнерство и публичное управление в Украине: соотношение понятий	152

ЗМЕСТ

ГІСТАРЫЧНЫЯ НАВУКІ

Караў Д. У., Дудзько А. Д. Станаўленне замежнага беларусазнаўства ў Заходняй Еўропе ў другой палове XX стагоддзя	13
Кручкоўскі Т. Т. Польшка-германскія адносіны перыяду X—XVI стагоддзяў у ацэнцы В. О. Ключэўскага	19
Літвінскі А. У. Метадалагічныя аспекты лакалізацыі прарадзімы славян у гістарыяграфіі канца XX — пачатку XXI стагоддзя	28
Мельнікаў П. Ю. Бессямейныя домагаспадаркі Саратаўскай губерні канца XIX стагоддзя па дадзеных папавятовых земскіх перапісаў	37
Піскун В. Э., Горбач С. М. Развіццё ўзаемаадносін паміж Польшчай і ГДР у другой палове 1970-х — пачатку 1980-х гадоў	42
Сыцько К. В. Матэрыялы перапіскі рымска-каталіцкіх парафій Беларусі канца XVII — пачатку XX стагоддзя як гістарычная крыніца	48
Хаванскі А. В. Органы мясцовага ваеннага кіравання ў Гродзенскай губерні ў 1802—1863 гадах	53

ЭКАНАМІЧНЫЯ НАВУКІ

Клімук У. У. Мадэль узаемадзеяння арганізацый адукацыі, навукі, прамысловага бізнесу	64
Клімук У. У., Жыткевіч Г. Я., Пазнякевіч В. М. Валанцёрскі рух: ад тэорыі да практыкі (рэгіянальны аспект)	71
Кот Н. Г. Фінансавы патэнцыял як інтэгральны паказчык будучага развіцця прадпрыемства	76
Ляпцук Д. М., Масько Ю. Д., Лепешаў Д. І. Напямкі і магчымасці эканамічнага супрацоўніцтва Рэспублікі Беларусь з краінамі Азіяцка-Ціхаакіянскага рэгіёну	85
Повад І. М. Перспектывы вынятку манапольнай рэнты пры разнастайных сцэнарных развіцця эканомікі Беларусі	90
Пазнякевіч В. М., Хітрова І. А. Тэарэтычныя і практычныя аспекты прымянення прафесійнага суджэння бухгалтара пры састаўленні ўліковай палітыкі ў частцы ўліку асноўных сродкаў	96
Цвірко К. Ю. Стан і тэндэнцыі сусветнага рынку арганічнай прадукцыі	103

ЮРЫДЫЧНЫЯ НАВУКІ

Андрыяшка М. В. Дамашні гвалт — дадатковы паказчык дэградацыі інстытуту сям’і як дэмаграфічнай пагрозы	109
Вішнеўскі А. Ф., Мелехавец Ю. А. Праблемы тыпалогіі дзяржавы і права ў сучаснай тэарэтычнай юрыдычнай навуцы	114
Грачова І. М. Станаўленне органаў пракуратуры БССР у 1920-х гадах	120
Дзік І. Р. Прававое рэгуляванне трансферных адносін у спорце	125
Кірмель А. Г. Праблемныя аспекты зніжэння шлюбнага ўзросту ў Рэспубліцы Беларусь	130
Круцько Р. В. Ахвяраванне(і) як крыніца фарміравання маёмасці рэлігійных арганізацый	136
Людвікевіч В. М. Кіраванне ў галіне дысцыпліны працы	141
Пракуда В. Ю. Страхаўшчык як суб’ект адносін па добраахвотным медыцынскім страхаванні	147
Сарачэнка А. В. Дзяржаўна-прыватнае партнёрства і публічнае кіраванне ва Украіне: судносіны паняццяў	152

CONTENTS

HISTORICAL SCIENCES AND ARCHAEOLOGY

Karev D. V., Dudko A. D. The formation of foreign belarusian studies in Western Europe in the second half of the XX th century	13
Kruczkowski T. T. Polish-German relations of the X—XVI centuries in the assessment of V. O. Kluchevski	19
Litvinski A. V. Methodological aspects of the slavs ancestral homeland localization in historiography of the end of XX — early XXI century	28
Melnikov P. Yu. No-family households in Saratov province at the end of the XIX century: the Data of zemstvo census registers	37
Piskun V. E., Gorbach S. M. Development of relationships between Poland and GDR in the late 1970's — early 1980's	42
Sytsko K. W. Materials of the correspondence of the Roman catholic parishes of Belarus at the end of XVII — early XX century as a historical source	48
Khavanski A. V. Local military authorities in the Grodno province in 1802—1863	53

ECONOMICS

Klimuk V. V. Model of interaction of educational, science and industrial business institutions	64
Klimuk V. V., Zhitkevich G. Ya., Poznyakevich V. N. Volunteering: from theory to practice (regional aspect)	71
Kot N. G. Financial potential as an integral indicator of the future development of the enterprise	76
Leptyuk D. N., Masko Yu. D., Lepeshev D. I. Directions and possibilities of economic cooperation of Belarus with the countries in the Asia-Pacific region	85
Povod I. N. Prospects for the withdrawal of monopoly rent at various scenarios of economic development in Belarus	90
Poznyakevich V. N., Khitrova I. A. Theoretical and practical aspects of the use of accounting professional judgment in formation of accounting policy for fixed assets	96
Tsvirko E. Yu. The state and trends of the world market of organic products	103

LAW

Andryashka M. V. Domestic violence: an additional indicator of the degradation of the family institute as a demographic threat	109
Vishnevsky A. F., Melehovets Yu. A. Problems of the typology of state and law in modern theoretical legal science	114
Hrachova I. M. Formation of prosecutor's offices of the BSSR in the 1920's	120
Dzik I. R. Legal regulation of the transfer relations in sport	125
Kirmel A. G. Problematic aspects of decreasing of marriage age in the Republic of Belarus	130
Krutsko R. V. Donation /~s as a source of formation of religious organizations' property	136
Ludvikevich O. N. Labor discipline management	141
Prokuda O. Yu. Insurer as a subject of relations with voluntary medical insurance	147
Sorochenko A. V. Public-Private Partnership and public management in Ukraine: concepts relationship	152

УДК 347.211

Р. В. Крутько

Учреждение образования «Белорусский государственный экономический университет»,
Министерство образования Республики Беларусь, Партизанский пр., 26, 220070 Минск,
Республика Беларусь, +375 (17) 209 88 88, rus_krut14@mail.ru

ПОЖЕРТВОВАНИЯ(Е) КАК ИСТОЧНИК ФОРМИРОВАНИЯ ИМУЩЕСТВА РЕЛИГИОЗНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

В статье анализируется порядок правового регулирования пожертвований как основного источника формирования имущества религиозной организации.

Ключевые слова: пожертвование; дарение; имущество; религиозный обряд; услуга; религиозная организация.
Библиогр.: 16 назв.

R. V. Krutsko

Belarusian State Economic University, Ministry of Education of the Republic of Belarus,
26 Partizansky ave., 220070 Minsk, the Republic of Belarus, +375 (17) 209 88 88, rus_krut14@mail.ru

DONATION /~S AS A SOURCE OF FORMATION OF RELIGIOUS ORGANIZATIONS' PROPERTY

The article analyzes the procedure for the legal regulation of donations, as the main source of the formation of the property of a religious organization.

Key words: donation; endowment, property; religious rite; service; religious organization.
Ref.: 16 titles.

Введение. В соответствии с пунктом 1 ст. 44 Гражданского кодекса Республики Беларусь (далее — ГК Республики Беларусь) юридическим лицом признается организация, которая имеет в собственности, хозяйственном ведении или оперативном управлении обособленное имущество [1].

Каждая религиозная организация в Республике Беларусь, будучи юридическим лицом, также имеет в своем распоряжении определенное имущество, и размер этого имущества может быть весьма значительным.

Практика показывает, что одним из основных источников формирования имущества большинство религиозных организаций в Республике Беларусь являются пожертвования физических и юридических лиц.

Пожертвования в гражданском и в каноническом праве имеют как и общие черты, так и определенные различия. Данные обстоятельства порождают дискуссии по поводу сущности и порядка правового регулирования пожертвований для религиозных организаций.

Основная часть. В ст. 117 ГК Республики Беларусь отмечено, что религиозные организации являются некоммерческими организациями и что особенности правового положения религиозных организаций как участников гражданских отношений определяются законодательством [1].

Правовые основы создания и деятельности религиозных организаций определяет Закон Республики Беларусь «О свободе совести и религиозных организациях» (далее — Закон о свободе совести) [2]. В соответствии с частью 4 ст. 20 Закона о свободе совести устав религиозной организации должен содержать сведения об источниках и порядке формирования денежных

средств и иного имущества организации. Норма части 1 ст. 30 Закона о свободе совести устанавливает, что религиозные организации обладают правом собственности, в том числе на имущество, пожертвованное физическими или юридическими лицами [2].

Пожертвование регулируется нормами ст. 553 ГК Республики Беларусь. Пожертвованием признается дарение вещи или права в общеполезных целях. В указанной статье отмечено, что пожертвования могут делаться и религиозным организациям. На принятие пожертвования не требуется чье-либо разрешения или согласия [1].

Пожертвование имущества религиозной организации может быть обусловлено жертвователем использованием этого имущества по определенному назначению. Религиозная организация, принимающая пожертвование, для использования которого установлено определенное назначение, должна вести обособленный учет всех операций по использованию пожертвованного имущества (абзац 2 пункта 3 ст. 553 ГК Республики Беларусь) [1].

В Толковом словаре русского языка В. И. Даля «жертва — пожираемое, уничтожаемое, гибнущее; что отдаю или чего лишаясь не возвратно. Приношение от усердия божеству: животных, плодов, или иного чего-либо; отречение от выгод или утех своих по долгу или в чью-либо пользу; самоотвержение и самый предмет его, то, чего лишаясь» [3, с. 240].

В словаре С. И. Ожегова «жертвовать» — приносить в дар, безвозмездно делать вклад куда-нибудь [4, с. 192]; «пожертвование» — то, что пожертвовано (дар) [4, с. 547].

Необходимо отметить, что пожертвование в общеполезных целях и по определенному назначению соотносятся как общее и частное, т. е. пожертвованное религиозной организации имущество по определенному назначению в любом случае должно быть в общеполезных целях.

Отметим, что зарегистрированным в установленном порядке в Республике Беларусь религиозным организациям, с целью их поддержки, в соответствии с Указом Президента Республики Беларусь от 1 июля 2005 года № 300 «О предоставлении и использовании безвозмездной (спонсорской) помощи» [5], может оказываться безвозмездная помощь. Например, постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 6 августа 2012 года № 735 «О предоставлении безвозмездной (спонсорской) помощи местному религиозному объединению «Пинская епархия Белорусской Православной Церкви» [6] Уполномоченному по делам религий и национальностей, в целях поддержки и укрепления материально-технической базы, согласовано предоставление Пинской епархии безвозмездной (спонсорской) помощи. Однако в отмеченном постановлении не указан размер предоставляемой помощи, а лишь приводится ссылка на договор, заключенный между Уполномоченным по делам религий и национальностей и Пинской епархией Белорусской православной церкви, который не рассылается. Размер безвозмездной помощи также не указан и в постановлении Совета Министров Республики Беларусь от 5 января 2011 года № 16 «О предоставлении безвозмездной (спонсорской) помощи Свято-Елисаветинскому женскому монастырю в г. Минске Минской Епархии Белорусской Православной Церкви» [7].

В статье 1 главы XXI Устава Русской Православной Церкви, принятого на Архиерейском Соборе 2000 года, указано, что средства Русской православной церкви и ее канонических подразделений образуются: а) из пожертвований при совершении богослужений, Таинств, треб и обрядов; б) добровольных пожертвований физических и юридических лиц, государственных, общественных и иных предприятий, учреждений, организаций и фондов [8].

Далее идет перечисление еще нескольких пунктов, в которых указаны источники образования имущества Русской православной церкви. В рамках статьи остановимся на первых двух.

Обратим внимание, что и в пункте а) и в пункте б) речь идет о пожертвованиях, только в пункте а) — просто о пожертвованиях, а в пункте б) — о добровольных пожертвованиях. Означает ли это, что при совершении богослужений, Таинств, треб и обрядов пожертвования взимаются в обязательном порядке?

По мнению И. З. Аюшеевой, доходы от проведения обрядов и церемоний необходимо признавать самостоятельным видом источника формирования имущества религиозной органи-

зации наряду с получением доходов от осуществления предпринимательской деятельности непосредственно религиозной организацией [9, с. 133—134].

По мнению М. В. Хлыстова, более корректным по отношению к анализируемому источнику формирования имущества религиозных организаций Русской православной церкви было бы использование формулировки не «пожертвования», а «доходы от культовой деятельности» [10, с. 41].

С. М. Гордейчик предлагает с целью конкретизации понятия «пожертвование» скорректировать пункт 1 ст. 553 ГК Республики Беларусь, указав, что в «пожертвование» для религиозных организаций входят и оказание денежной помощи, и передача материальных ценностей, и оказание услуг, безвозмездная (спонсорская) помощь, иностранная безвозмездная помощь, беспроцентные займы [11, с. 110].

Отметим, что, в соответствии со ст. 1 Закона Республики Беларусь от 12 июля 2013 года № 57-З «О бухгалтерском учете и отчетности», доходы — это увеличение экономических выгод в результате увеличения активов или уменьшения обязательств, ведущее к увеличению собственного капитала организации, не связанному с вкладами собственника имущества (учредителей, участников) организации [12].

В соответствии с подпунктом 2.23.1 подпункта 2.23 пункта 2 ст. 93 Налогового кодекса Республики Беларусь обороты по реализации религиозными организациями в рамках религиозной деятельности услуг по организации и проведению религиозных обрядов, церемоний, молитвенных собраний или других культовых действий не признаются объектами налогообложения налогом на добавленную стоимость [13].

Таким образом, законодатель организацию и проведение религиозных обрядов, церемоний, молитвенных собраний или других культовых действий относит к услугам. Несмотря на то, что, в соответствии со ст. 128 ГК Республики Беларусь, услуги относятся к объектам гражданских прав [1], легального определения термина «услуги» в Гражданском кодексе нет.

Понятие услуги дано в пункте 2 ст. 30 Налогового кодекса Республики Беларусь, где отмечено, что услугой признается деятельность, результаты которой не имеют материального выражения, реализуются и потребляются в процессе осуществления этой деятельности [13].

В ст. 733 ГК Республики Беларусь дано определение договора возмездного оказания услуг, в соответствии с которой по договору возмездного оказания услуг одна сторона (исполнитель) обязуется по заданию другой стороны (заказчика) оказать услуги (совершить определенные действия или осуществить определенную деятельность), а заказчик обязуется оплатить эти услуги [1].

Правила главы 39 ГК Республики Беларусь, именуемой «Возмездное оказание услуг», применяются к договорам оказания медицинских, ветеринарных, аудиторских, консультационных, информационных, риэлтерских, туристических услуг, услуг связи, в сфере образования и иных услуг, за исключением услуг, оказываемых по договорам подряда, на выполнение научно-исследовательских работ, опытно-конструкторских и технологических работ, договорам перевозки груза и пассажиров, транспортной экспедиции, договоров банковского вклада (депозита), текущего (расчетного) банковского счета, отношений по расчетам, хранению, поручению и комиссии [1].

Возникает вопрос, можно ли взимание платы за оказание религиозных услуг (венчание, крещение, отпевание и др.) рассматривать с позиции главы 39 ГК Республики Беларусь как возмездное оказание услуг, и, соответственно, с позиции части 2 пункта 1 ст. 1 ГК Республики Беларусь, как предпринимательскую деятельность?

Как отмечает Е. Ю. Валявина, совершение таинств можно отнести к услугам только с определенной долей условности, так как эти «услуги» оказываются не на основании публичного договора, они предлагаются не всем и каждому обратившемуся, а только лицам, разделяющим вероучение данной организации. Кроме того, совершение таинств зачастую требует соблюдения правил, условий, установленных каноническими нормами [14, с. 218—219].

Такого же мнения придерживается и Л. В. Санникова, указывая, что к церковным правоотношениям относятся и правоотношения по проведению ряда религиозных церемоний

на возмездной основе (например, в православии — крещение, венчание, отпевание, освящение и др.). Его субъектами, в частности в православии, выступают, с одной стороны священнослужители, а с другой — миряне, приобретающие церковную правоспособность в силу факта крещения. В связи с этим представляется обоснованным и правомерным отказ от гражданско-правового регулирования имущественных отношений, возникающих при совершении отдельных видов религиозных церемоний [15, с. 85].

А. Н. Садков полагает, что религиозные организации активно участвуют в оказании гражданам ритуальных услуг, которые все чаще становятся возмездными. Кроме услуг по погребению религиозные организации оказывают и другие ритуальные услуги (крещение, венчание и пр.) на возмездной основе. Попытки отдельных деятелей замаскировать возмездность подобного рода действий не выдерживают критики. Одна из особенностей возникающих правоотношений, на взгляд А. Н. Садкова, заключается в том, что порой невозможно определить качество оказываемых услуг, ибо четкая их регламентация невозможна из-за большого количества конфессий, действующих на территории России, и различного подхода к проведению данных действий даже внутри одной конфессии [16, с. 117].

Заключение. Пожертвование — разновидность дарения. С учетом того, что в большинстве случаев пожертвования в религиозных организациях совершаются анонимно в сравнительно небольших суммах, то практически невозможно реализовать полномочия, установленные пунктом 5 ст. 553 ГК Республики Беларусь, предусматривающие возможность отмены пожертвования при использовании его не по назначению.

Возможность отмены пожертвования, наряду с общепользуемой целью, является основным отличием пожертвования от дарения, которое, в соответствии с пунктом 1 ст. 549 ГК Республики Беларусь [1], можно отменить лишь в случае, если одаряемый совершил покушение на жизнь дарителя или на жизнь кого-либо из членов его семьи или близких родственников, либо умышленно причинил дарителю телесные повреждения.

Проведение религиозных обрядов и церемоний с взиманием оплаты нельзя приравнять к предпринимательской деятельности в силу того, что отсутствует основная цель — систематическое получение прибыли.

Полагаем возможным внести дополнение в част 1 ст. 30 Закона Республики Беларусь «О свободе совести и религиозных организациях», указав, что религиозные организации обладают правом собственности на имущество, приобретенное или созданное за счет культовой деятельности.

Список цитируемых источников

1. Гражданский Кодекс Республики Беларусь [Электронный ресурс] : Закон Респ. Беларусь от 7 декабря 1998 г. № 218-З : принят Палатой представителей 28 окт. 1998 г. : одобр. Советом Респ. 19 нояб. 1998 г. : в ред. Закона Респ. Беларусь от 31 дек. 2014 г., № 226-З от 9 янв. 2017 г., № 135-З от 17 июля 2018 г. // Нац. правовой Интернет-портал Респ. Беларусь. — 31.07.2018. — 2/2573.

2. О свободе совести и религиозных организациях [Электронный ресурс] : Закон Респ. Беларусь, 17 дек. 1992 г., № 2054-ХП : в ред. Закона Респ. Беларусь от 22.12.2011 г. // Нац. реестр правовых актов Респ. Беларусь, 20.03.2002, № 123, 2/886.

3. *Даль, В. И.* Толковый словарь русского языка. Современная версия / В. И. Даль. — М. : ЭКСМО-Пресс, 2002. — 736 с.

4. *Ожегов, С. И.* Толковый словарь русского языка: 80 000 слов и фразеол. выражений / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. — 4-е изд., доп. — М. : ИТИ-ТЕХНОЛОГИИ, 2003. — 944 с.

5. О предоставлении и использовании безвозмездной (спонсорской) помощи [Электронный ресурс] : Указ Президента Респ. Беларусь от 1 июля 2005 г. № 300 : в ред. Указа Президента Респ. Беларусь от 29.11.2013 г. // Нац. реестр правовых актов Респ. Беларусь, 04.07.2005, № 142, 1/6586.

6. О предоставлении безвозмездной (спонсорской) помощи местному религиозному объединению «Пинская епархия Белорусской Православной Церкви» [Электронный ресурс] : постановление Совета Министров Респ. Беларусь, 6 авг. 2012 г., № 735 // Нац. правовой Интернет-портал Республики Беларусь. — 09.08.2012. — 5/36089.

7. О предоставлении безвозмездной (спонсорской) помощи Свято-Елисаветинскому женскому монастырю в г. Минске Минской Епархии Белорусской Православной Церкви [Электронный ресурс] : постановление Совета Министров Респ. Беларусь, 5 янв. 2011 г., № 16 // Нац. правовой Интернет-портал Республики Беларусь. — 2011 г. — № 7. — 5/33137.
8. Устав Русской Православной Церкви [Электронный ресурс] : принят на Архиерейском Соборе 2000 г., в ред. Архиерейского Собора 2017 г. — Режим доступа: <http://www.patriarchia.ru/db/document/133114/>. — Дата доступа: 24.09.2018.
9. Аюшеева, И. З. Гражданско-правовое положение религиозных организаций : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / И. З. Аюшеева. — Екатеринбург, 2005. — 205 л.
10. Хлыстов, М. В. Источники формирования имущества, поступающего в собственность религиозных организаций Русской Православной Церкви / М. В. Хлыстов // Юрид. наука. — 2011. — № 1. — С. 38—42.
11. Гордейчик, С. М. Правовое регулирование хозяйственных отношений религиозных организаций в Республике Беларусь / С. М. Гордейчик // Сацыяльна-эканамічныя і прававыя даследаванні. — 2018. — № 1. — С. 99—112.
12. О бухгалтерском учете и отчетности [Электронный ресурс] : Закон Респ. Беларусь от 12 июля 2013 г., № 57-3 : в ред. Закона Респ. Беларусь от 17.07.2017 г. // Нац. правовой Интернет-портал Респ. Беларусь. — 24.07.2013. — 2/2055.
13. Налоговый кодекс Республики Беларусь (Особенная часть) [Электронный ресурс] : 29 дек. 2009 г., № 71-3 : принят Палатой представителей 11 дек. 2009 г. : одобр. Советом Респ. 18 дек. 2009 г. : в ред. Закона Респ. Беларусь от 17 июля 2018 г. № 128-3 // Нац. правовой Интернет-портал Республики Беларусь — 26.07.2018. — 2/2566.
14. Валявина, Е. Ю. Религиозная организация как субъект гражданского права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Е. Ю. Валявина. — СПб., 2004. — 254 л.
15. Санникова, Л. В. Обязательства об оказании услуг в Российском гражданском праве : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Л. В. Санникова. — М., 2007. — 315 л.
16. Садков, А. Н. Религиозные организации как субъекты гражданского права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / А. Н. Садков. — Волгоград, 2004. — 224 л.

Поступила в редакцию 24.09.2018